

формі, - закладає підвалини для реконструкції української національної спадщини по реальному масиву документів та їх історії, змісту документної інформації, персоніфікувати історію України та виявити коло її соціальних інституцій, пов'язаних із документотворенням, і тим - встановити її втрачену документальну та документну інформацію.

¹ *Архівна та рукописна Україніка: Матеріали розширеної міжвідомчої наради по обговоренню Державної програми "Архівна та рукописна Україніка". К., 17 жовтня 1991 р. К., 1992. (Проблеми едиційної та камеральної археографії: історія, теорія, методика. Вип. 1; Науково-довідкові видання з історії України. Вип. 18). Додатки. С. 70 - 118; Дубровіна Л., Гальченко О. Кодикографія української та східнослов'янської рукописної книги і кодикологічна модель структури формалізованого опису рукопису. К., 1992; Дубровіна Л. Кодикологія та кодикографія української рукописної книги. К., 1992; Дубровіна Л. Національна архівна інформаційна система: Структура даних (Матеріали для обговорення). К., 1994.*

² Це питання в аспекті взаємовідносин країн колишнього Радянського Союзу і українських архівних та бібліотечних фондів, вивезених з українських земель, серйозно розглядаються у монографії Патріції Кеннеді Грімстед "Зарубіжна архівна Україніка: Міжнародні правові прецеденти та археографічні ініціативи", що незабаром має побачити світ. Під цими поняттями слід розуміти ідентифікацію, наприклад, документів в імперській метрополії, включно з тими, що потенційно можуть стати об'єктами вимог (в оригіналі чи копіях) однієї або кількох держав-спадкоємців. З точки зору "фізичного повернення" надзвичайно важливими є формальні принципи, визнані міжнародною спільнотою, - загальноімперські органи влади діяли на всій території колишньої держави, і тут принцип "пертиненції" формально не порушений. Будь-яка країна, що отримала незалежний статус, не може на них претендувати. Ця важлива особливість найбільш яскраво може бути репрезентована на прикладі відмінності між документами центральних органів управління імперією, створеними під час функціонування центральних органів СРСР та КІРС, на які у вигляді оригіналів справ не повинно бути претензій з боку колишніх республік, та документами місцевих органів управління й КПУ, створеними на території власне України, а згодом переданими до центру. Офіційні документи держави та КІРС нескладно ідентифіку-

вати, і в контексті претензій та контрпретензій з ними не повинно бути особливих проблем.

³ Антоненко І.П. Довідкові бази авторитетних даних і інформаційні бар'єри // Пріоритетні напрями розвитку бібліотечної справи в Україні: Тез. допов. та повідом. Міжрегіон. наук.-практ. конф. (24 - 25 берез. 1993 р.). Рівне, 1993. С. 62.; Ї ж: Авторитетний контроль найменувань установ та організацій в інформаційних системах археографічного типу та можливості його використання в НАІС // Національна архівна інформаційна система "Архівна та рукописна Україніка" і комп'ютеризація архівної справи в Україні: Зб. наук. праць. К., 1995. Вип. 1: Інформатизація архівної справи в Україні: Сучасний стан та перспективи. С. 98 - 116.

⁴ Sysyn F. Russia or the Soviet Union? There is a difference. Cambridge, MA: Ukrainian Studies Fund, [1988].

⁵ Основные правила работы государственных архивов. М., 1984. С. 147.

⁶ Антоненко І.П. Авторитетний контроль... С. 98 - 116.

⁷ Дубровіна Л. Національна архівна інформаційна система: Структура даних (Матеріали для обговорення). К., 1994. С. 25 - 26.

⁸ Там само; відповідні рубрики - засіб відтворення і фізичні носії текстового матеріалу, фізичні характеристики.

Олена Гальченко

БІБЛІОПЕГІСТИКА - СПЕЦІАЛЬНА ІСТОРИЧНА ДИСЦИПЛІНА ПРО ІСТОРІЮ, ТЕХНІКУ ТА МИСТЕЦТВО ОЗДОБЛЕННЯ ОПРАВИ.

Бібліопегія або бібліопегістика - термін, який останім часом можна зустріти на сторінках українських видань, присвячених дослідженню рукописних книг та стародруків. У словнику Є.І. Шамуріна, що за радянських часів був єдиним спеціалізованим термінологічним виданням з книгознавства, наводиться визначення терміну "бібліопегістика" - "як вчення про книжкові оправи"¹, але воно не дає чіткого уявлення про зміст цього терміну як спеціальної дисципліни.

Вивчення східнослов'янської оправи² було започатковане роботами П.К. Симоні, але він даний термін не викорис-

товував³. Активне використання терміну "бібліопегістика" та "бібліопегія" починає розроблятися у роботах радянських книгознавців 20-30 років XX ст., присвячених теоретичним дослідженням структури книгознавства як наукової дисципліни⁴. В цих дослідженнях "бібліопегістика" визначалася як галузь книгознавства, що вивчає історію оправи⁵, але детально не розглядалися її предмет, завдання та методи дослідження. Не наводилася в цих роботах і етимологія, запропонованого ними для вживання терміну.

Обидва терміни - "бібліопегістика" та "бібліопегія" - є варіантами перекладу на російську мову одного і того ж терміну - "biblioregy", що зустрічається в англійських виданнях XIX ст.⁶ Англійські дослідники використовували його для визначення галузі книгознавчої науки, яка почала досліджувати історію мистецтва оздоблення європейських оправ, і перш за все, оправ друкованих видань. Предметом досліджень бібліопегії стало вивчення оздоблення розкішних оправ XV-XVII ст., що являли собою зразки вишуканого та ошатного мистецтва. Але цей термін не отримав значного поширення в наукових колах за межами Англії і практично перестав вживатися в англійській науковій літературі з книгознавства вже в кінці XIX ст. Загальноновживаним став термін "мистецтво книжкової оправи".

На думку укладачів Оксфордського словника англійської мови, термін "бібліопегія", "бібліопегістика" (англ. "biblioregy") утворився шляхом поєднання двох основ: biblio та грец. πηγῶν, утвореного від дієслова πηγύναι - скріплювати, з'єднувати, згортати, ущільнювати⁷, і який вони визначають - "як високе мистецтво інтралігаторства (палітурництва)"⁸.

Термін "biblioregy" не є винаходом англійських дослідників. Як вказує Е. Діль, в Західній Європі він вживався в ранньому середньовіччі для визначення ремесла, яке займалося опрацюванням книг⁹. З часом він був витіснений місцевими еквівалентами для визначення цього ремесла.

Як бачимо термін "бібліопегістика" ("бібліопегія") був запозичений радянськими книгознавцями для визначення галузі книгознавства, що вивчала історію мистецтва (оздоблення) оправи. Зародження бібліопегії як і багатьох наук про книгу слід віднести до XVIII ст. Це був час накопичен-

ня різноманітної інформації про книгу у різних народів, починаючи з часів сивої давнини. З об'єкта куплі-продажу книга стає об'єктом наукового дослідження. Різноплановість вивчення книги як пам'ятки історії та культури сприяла появі різних напрямків в царині цих досліджень. Вони в подальшому стали підмурком для зародження багатьох спеціальних історичних дисциплін, об'єктом дослідження яких стає книга в різних її аспектах. Тоді ж, в другій половині XVIII ст. в Німеччині та Франції виходять у світ перші роботи, які започаткували подальший розвиток досліджень, присвячених вивченню історії появи та розвитку оправи як невід'ємної частини книги-кодексу і ремесла, що займалося її виготовленням. Цілеспрямоване вивчення оправ різних часів та їх оздоблення починається в Західній Європі з другої чверті XIX ст.

В тогочасних роботах автори намагалися хоча б побіжно (згідно існуючого тоді рівня знань) окреслити основні етапи історії розвитку оправи, визначити внесок різних народів у формування різних видів та стилів в її оздобленні. Основна увага в цих дослідженнях приділялася вивченню оздоблення оправ з часу появи книгодрукування та оправ пам'яток давнього книжного мистецтва, перш за все тих, що були розкішно оздоблені золотом, сріблом, дорогоцінним камінням тощо, і являли собою визначні зразки скоріше ювелірного, ніж інтралігаторського мистецтва. Вжиткові оправи рукописних книг періоду до появи книгодрукування майже не вивчалися.

На початковому етапі оправа розглядалася лише з прикладної точки зору - як один з елементів критичного аналізу, що може допомогти встановити походження та час виникнення рукопису. Перших дослідників оправи, як слушно зазначила І.П.Мокрецова, "інтересувала, главным образом, его (переплёта - О.Г.) художественная сторона, а именно: использование средневековыми переплётчиками таких приёмов художественной обработки кожи, как гравировка и слепое тиснение. Они считали, что изучение и систематизация штампов слепого тиснения с орнаментальными мотивами различного типа помогут приблизительно датировать и локализовать мастерскую, переплётчика и выяснить историю бытования самого кодекса"¹⁰. Такий підхід відображав

перший, синтетичний, етап розвитку джерелознавства, палеографії, текстології, історії та мистецтва книги, коли критика зовнішніх ознак рукописної книги була підпорядкована конкретним цілям, а саме - встановленню дати та місця створення кодексу, тобто встановленню автентичності писемних пам'яток. З часом стає все більш очевидним, що оздоблення оправи не завжди могло допомогти у визначенні оригінальності пам'яток, особливо давніх, що зберіглися переважно в оправах, зроблених на кілька століть пізніше. Вирішення цієї проблеми, в свою чергу, сприяло поступовому зростанню інтересу до вивчення технології виготовлення оправи в різні часи. В кінці XIX - на початку XX ст. особливо багато в цьому напрямку було зроблено французькими дослідниками книги, основна увага яких була зосереджена на вивченні оправ XVI-XVIII ст. А пробудження в другій половині XIX ст. інтересу до художніх ремесел, непохитне прагнення повернути втрачені поняття краси форм, навіть по відношенню до предметів повсякденного вжитку, значною мірою сприяли вивченню оправи з точки зору ремесла. Саме тоді з'являється ряд практичних посібників для професіоналів та любителів, що мали на меті допомогти у відродженні традицій інтралігаторського та палітурного мистецтва, а також роботи, присвячені як дослідженню технології виготовлення оправ сучасним авторам, так і вивченню методів роботи окремих палітурників XVI-XX ст.¹¹

Накопичення знань про конструктивні та технологічні особливості виготовлення й оздоблення оправ, історію розвитку інтралігаторства та палітурництва сприяло тому, що оправу починають сприймати не тільки як засіб збереження книги від ушкоджень, а й як факт матеріальної культури суспільства, що несе певну інформацію про його естетичні смаки та уподобання, і тому оправа повинна бути збережена для нащадків. З'являються перші роботи, мета яких допомогти у відновленні зовнішнього вигляду пошкоджених книг та їх оправ¹². Це були перші кроки на шляху до появи нової дисципліни, пов'язаною з реставрацією книг, метою якої стало відновлення та збереження для майбутнього писемних пам'яток людства, тому бібліопегія стає не тільки галуззю книгознавства, але й складовою частиною процесу

практичної реставрації по відновленню первинної конструкції давніх кодексів. Саме реставраторам ми завдячуємо нашими сучасними знаннями з історії розвитку техніки виготовлення оправ. Перші спроби науково обгрунтованої реставрації книг відносяться до кінця XIX ст., але тільки в 30-ті роки XX ст. реставрація поступово починає набувати більш-менш наукового характеру, коли рукописну книгу починають сприймати як комплексну пам'ятку культури, котра потребує всебічного вивчення. Поступово приходить усвідомлення про необхідність максимального збереження давніх оправ як первинних, так і тих, що були зроблені при пізнішому поновленні кодексу. Лише тоді починають проводитися цілеспрямовані роботи з реставрації (тобто відтворення первісного вигляду) рукописних книг та стародруків. Матеріал, накопичений реставраторами в процесі реставрації книжних пам'яток, значно доповнює наші знання про конструктивні особливості оправ у різних народів, отримані шляхом візуального вивчення оправ. З'являються праці, спеціально присвячені конструкції середньовічних оправ у окремих народів¹³. З цього часу дослідження істориків книги і реставраторів йдуть паралельно, доповнюючи одне одного¹⁴.

Завдяки цілеспрямованим дослідженням істориків книги, кодикологів, реставраторів та науковців, що працюють в галузі консервації, реставрації та збереження книжних пам'яток, сьогодні ми знаємо значно більше про конструктивні та технологічні особливості виготовлення давніх і середньовічних оправ, що побутували у різних народів.

З часу появи перших робіт з історії оправи і до сьогодення наука про книгу має значний доробок в галузі дослідження історії інтралігаторства та палітурництва. За цей період в Західній Європі та Америці вийшло багато видань, присвячених цій темі¹⁵: монографій, статей, а головне - альбомів та каталогів, що містять значний ілюстративний матеріал: знімки цілих оправ та їх частин, протирки з тиснень, схеми розташування оздоблень на кришках оправ. Він дозволяє сьогодні досить точно атрибутивати значну частину західноєвропейських середньовічних оправ, визначати художні школи, інтралігаторські майстерні та окремих інтралігаторів і палітурників, а також розробляти багато питань класифікації та історії розвитку інтралігаторства і палітурни-

цтва¹⁶ взагалі, та західноєвропейського, зокрема. Основна увага при вивченні та дослідженні оправ приділялася історії західноєвропейської середньовічної оправи та оправі нового часу.

Якщо XVIII-XIX ст. були етапом інтенсивного "накопичення" матеріалу про книгу, то XX ст. стало для історії інтролігаторства та палітурництва часом осмислення та систематизації накопичених знань про оправу взагалі і про середньовічну зокрема. Західноєвропейські оправи на сьогодні є найбільш вивченими як з погляду мистецтва оздоблення, так і конструкції.

Всю існуючу на сьогодні літературу про оправи та їх виробників умовно можна поділити на кілька основних груп, що тісно переплітаються між собою і не є ізольованими одна від одної:

- дослідження, в яких робиться спроба узагальнити наші знання про оправи різних часів та народів, відтворити історію розвитку інтролігаторства та палітурництва від часів сивої давнини до сьогодення як в окремо взятих країнах так і в історико-географічних областях;

- вивчення та видання каталогів з описами та знімами оправ різного часу з окремих бібліотечних та приватних зібрань і колекцій;

- дослідження конструктивних та художніх особливостей оздоблення оправ різних видів (ранньосередньовічних, романських, готичних тощо) і виділення певних стилів в оздобленні як давніх, так й оправ нового та новітнього часів;

- вивчення стилістичних особливостей схем розміщення оздоблення на оправах, створених окремими майстернями, інтролігаторами і палітурниками та класифікація за часом та місцем створення протирок з відбитків оздоблювального інструменту, який використовувався ними;

- видання спеціальних посібників з різних питань реставрації книг та їх оправлення;

- узагальнюючі видання, в яких автори намагаються систематизувати вже існуючу інформацію про технічні зміни в конструкції та оздобленні середньовічних оправ, створених в конкретних країнах в різні проміжки часу. Таких ро-

біт ще не багато, але їх необхідність дається взнаки.

Як бачимо, історія оправи (бібліопегія) сьогодні охоплює значно ширше коло питань, ніж тільки мистецтво її оздоблення, як її спочатку визначали. Тому сучасна бібліопегія в значенні, що вкладають в нього сучасні дослідники рукописної та друкованої книги - це, перш за все, вивчення історії розвитку інтролігаторського (палітурного) ремесла, техніки та мистецтва оздоблення оправи з найдавніших часів до початку XIX ст., тобто до початку механізації палітурного виробництва і перетворення його з окремого ремесла у складову частину поліграфії. Предметом дослідження бібліопегії є оправи, виконані ручним способом в різних техніках, що побутували в різних країнах продовж століть. Основні завдання бібліопегії складаються з вивчення конструктивних особливостей оправ та мистецтва оправи, її історії та закономірностей розвитку національних та регіональних особливостей як невід'ємної частини історії книги.

¹ Шамурин Е.И. Словарь книговедческих терминов для библиотечников, библиографов, работников печати и книжной торговли. М., 1958. С. 31.

² Загальна назва оправ, створених на території Білорусі, Росії та України, тобто землях, що в давні часи займали східнослов'янські племена.

³ Симони П.К. Опыт сборника сведений по истории и технике книгопереплетного искусства на Руси, преимущественно в допетровское время, с XI по XVIII столетие включительно: Тексты - Материалы - Снимки / Собр. и прим. снабдил П.Симони. СПб.: Изд. ОЛД, 1903. (ПДПИ, 122); Симони П.К. К истории обихода книгописца, переплетчика и иконного писца при книжном и иконном строении: Материалы для истории и техники книжного дела и иконописи, извлеченные из русских и сербских рукописей и других источников XV-XVIII ст. / Собр. и снабдил ввводною ст. и объяснительными прим. П.Симони. СПб.: Изд. ОЛД, 1906. Вып.1 (ПДПИ, 161); Симони П.К. Собрание изображений окладов на русских богослужебных книгах XII-XVIII столетий. [СПб.]: Изд-е ОЛДП, 1910. Вып.1. (ПДПИ, 123). На жаль, подальше вивчення східнослов'янських оправ носило, та й досі носить спорадичний

характер. Детальніше історію дослідження східнослов'янських оправ див. Гальченко О.М. Давня оправа: історичний огляд // Бібліотечний вісник. № 3. 1995. 32-36.

⁴ Сомов Н.М. Состав книговедения. Библиология - библиография - журнализм: К построению системы книговедения. М.: Русское библиографическое общество при I Гос. Москов. университете, 1931. С. 24-25.; Ловягин А.М. Основы книговедения: Популярный очерк. Л.: Кооп. тов-во "Начатки знаний", 1926. С. 126-130.

⁵ Ловягин М.Л. зокрема пише: "Переплёт есть памятник стиля, а учение о художественном переплёте - библиопегистика - есть особый вид художественной промышленности" [Там само, С. 128].

⁶ Arnett J.A. Bibliopegia; or the Art of Bookbinding. London: Groombridge; Edinburgh: Oliver & Boyd; Dublin: Wakeman; New York: Jackson, 1935; Bibliopegia, or the art of book-binding. London: 1848.

⁷ Древнегреческо-русский словарь / Сост. Дворецкий И.Х.; под ред. проф. Соболевского С.И. М.: Гос. изд-во иностранных и национальных словарей, 1958. С. 1312.

⁸ The Oxford English dictionary: Being a corrected re-issue with an introduction, supplement and bibliography of a new English dictionary on historical principles: In 12 vols. Vol. 1. Oxford: The Clarendon Press, 1970. Похідними від зазначеного терміну є - "бібліопег" або "бібліопегіст" (bibliopegus, biblopegist). Так за часів раннього християнства називали майстрів, що займалися опрацюванням рукописних книг. [Diehl E. Bookbinding: Its background and technique: In two vols. New York: Rinehart & Company, Inc., 1946. Vol.1. P. 14, 223].

В сучасних спеціальних енциклопедіях та словниках з книгознавства термін "bibliopegy" згадується тільки у Дж.А. Глейстера. Визначення, що він подає майже не відрізняються від вже наведеного, адже саме Оксфордський словник правив йому за джерело інформації [Glaister G.A. Glaister's Glossary of the Book: Terms used in Papermaking, Bookbinding and Publishing with Notes on Illuminated Manuscripts and Private Presses. 2nd ed. London: George Allen & Unwin Ltd, 1979. P. 45; Glaister G.A. Encyclopedia of the Book. 2nd ed. Missouri: Oak Knoll Press, 1996. P. 45].

⁹ Diehl E. Bookbinding: Its background and technique: In two vols. New York: Rinehart & Company, Inc., 1946. Vol. 1. P. 223.

¹⁰ Мокрецова И.П. Конструктивные особенности раннесредневековых переплетов (IV-IX вв.) // Консервация и реставрация

музейных худо-жественных ценностей. Обзор. информ. / ГБЛ. 1989. Вып. 3. С. 2.

¹¹ Michel M. M. La Reliure Francaise. Depuis L'Invention de L'Imprimerie Jusqu'a la Fin du XVIII Siecle. Paris, 1880; Cundall J. On Bookbinding. Ancient and Modern. London: George Bell & Sons, 1881; Adam P. Der Bucheinband seine Technik und seine Geschichte. Leipzig: Seemann, 1890; Thoiman E. Les Reliures Francais (1500-1800). Paris: Paul Huard, Guillemin, 1893; Horne H.P. The Bindings of Books. London: Kegan Paul, Trench, Trubner, 1894; Matthews B. Bookbindings Old and New. With an Account of the Grolier Club of New York. New York: Macmillan, 1895; Davenport C. Royal English Bookbindings. London: Seeley; New York: Macmillan, 1896; Fletcher W.Y. Bookbinding in France. London: Seeley, 1905.

¹² Bonnardott A. Essai sur l'art de Restaurer les Estampes et les Livres. Paris: Castel, 1858; Cockerell D. Bookbinding, and the Care of Books. London: John Hogg; New York: Appleton, 1912; Buck M.S. Book Repair and Restoration: A Manual of Practical Suggestions For Bibliophiles. Philadelphia: Nicholas Brown, 1918

¹³ Cockerell D. The Development of Bookbinding Methods. Coptic Influence // Library. 1932. Vol. 13. No 1. P. 1-19; Hobson G.D. Some Early Bindings and Binders' Tools. 1. Coptic Bindings // The Library. 1938. 4th ser. Vol.19. No 2. P. 202-249; Regemorter van B. Evolution de la technique de la reliure du VIII-e au XII-e siecle, principalement d'apres les manuscrits d'Autun, d'Auxerre et de Troyes. // Scriptorium. 1948. Vol. 2. P. 275-285; Regemorter van B. La reliure des manuscrits grecs // Scriptorium. 1954. Vol.8. P. 3-23; Pollard G. The Construction of English Twelfth Century Bindings // Library. 1962. 5th ser. Vol. 17. P. 1-22; Federici C., Houllis K. Legature bizantine Vaticane. / Prefazioni di Leonard Boyele, Francesco Sicilia; Contributi di Paul Canan, Francesca Pascalicchio e Gaetano Sabatini; Istituto Centrale per la Patologia del libro. Roma: Fratelli Palombi Editore, 1988.

¹⁴ Обсяг існуючої на сьогодні реставраційної літератури настільки значний, що для полегшення орієнтації в ній у різних країнах періодично виходять спеціальні бібліографічні покажчики, присвячені різним аспектам дослідження, реставрації та зберігання пам'яток культури, в яких є розділи спеціально присвячені оправам. Детальніше про них див.: Серикова Л.А. Библиографическая деятельность некоторых зарубежных библиотек и научно-исследовательских центров по проблемам гигиены и реставрации //

Библиотековедение и библиография за рубежом. 1986. № 109. С. 59-65.

¹⁵ Українським дослідникам, що займаються вивченням оправок, стануть в пригоді спеціальні бібліографічні покажчики, присвячені цій темі, які значно полегшують пошук необхідної інформації. Ось деякі з них: Mejer W. Bibliographie der Buchbinderei-literatur. Leipzig: Karl W. Hiersemann, 1925. 208 p.; Herbst H. Bibliographie der Buchbinderei-literatur 1924-1932. Leipzig: Karl W. Hiersemann, 1933; Hoecker R., Vorstius J. Internationale Bibliographie des Buch- und Bibliothekswesens. 1926-1940. T. I-XV; Hobson A.R.A. The Literature of Bookbinding. London: Published for the National Book League by the Cambridge University Press, 1954; Duhmert A. Buchpflege: Ein bibliographie. Stuttgart: Max Hettler Verlag, 1963; Schmidt-Kunsemuller F.A. 20 Jahre Einbandforschung // Archiv für Geschichte des Buchwesens. 1967 Bd. VIII; Amelung P. Einbandforschung 1966-1971. Ein Literaturbericht // Gutenberg-Jahrbuch 1972. Mainz, 1972. S. 372-409; Amelung P. Einbandforschung 1977-1981. Ein Literaturbericht Teil 1 // Gutenberg-Jahrbuch 1982. Mainz, 1982. S. 319-330.

¹⁶ На Україні до XVIII ст. включно, а в Польщі і до тепер, інтролігаторами називали ремісників, які займалися опрацюванням книг, а ремесло, що вони репрезентували - інтролігаторством. Терміни "палітурник" та "політурництво" з'являються тільки в XVII ст. і стають загальноживаними лише в XIX ст.

Ніна Слончак

ВІДЕОДОКУМЕНТАЛІСТИКА – ЯК ІСТОРИЧНЕ ДЖЕРЕЛО.

Науково-технічний прогрес у всіх галузях знань і виробництва зумовлює вдосконалення відомих і впровадження в практику нових методів і технічних засобів запису документної інформації, широке введення в сферу науки, політики, управління народним господарством, сферу інформації сучасних видів документів.

Серед них чільне місце посідають відеофонограми - один з видів аудіовізуальних документів.

Згідно з Законом України "Про Національний архівний фонд і архівні установи" відеодокументи, що створюються в Україні і відображають історію духовного і матеріального життя її народу та інших етносів на українських теренах, мають наукову та історико-культурну цінність незалежно від форми власності на них, входять до складу Національного архівного фонду (НАФ).

Відеодокументи містять інформацію, зафіксовану відповідно відео- та звукозаписом. Як різновид аудіовізуальних документів, відеодокумент є синтетичним джерелом, здатним оперативно фіксувати та відтворювати зображення з одночасним відтворенням звукових характеристик.

У відеодокументах, як і в інших архівних документах, знаходиться відображення вся багатогранність суспільного життя.

Специфіка й значення зображувальних документів, в т.ч. і відеодокументів, полягає в тому, що вони мають самостійну, ні з чим не зрівняну інформаційну рису, відображаючи документально і в художньо-естетичній, зображувальній і звуковій формі всі аспекти суспільного, економічного і політичного життя держави.

Вони можуть доповнити та інформаційно збагатити писемні джерела і завдяки своїм емоціонально-психологічним факторам є часом єдиним адекватним свідченням існування певних явищ і процесів дійсності.

Відеодокументи в повній мірі можуть виступати як історичне джерело, маючи при цьому певні особливості.

Фіксуючи подію, явище з їх зовнішнього боку, відеоматеріали не розповідають про події, явища, а показують їх. Отже, існує можливість зорового відтворення фактів, що допомагає повніше та яскравіше уявити картину тієї чи іншої події. До того ж, оскільки ці факти фіксуються відеокамерою в момент їх здійснення, тобто йде пряме документування події, вони відтворюються в них з більшою об'єктивністю, ніж в писемних документальних матеріалах.

Відеодокументи розкривають перед дослідником можливість вивчення подій минулого шляхом прямого звертання